

NR 4 • December 2014

Mun&Hals

EN TIDNING FÖR MUN-&HALSCANCERFÖRBUNDETS
MEDLEMMAR, ANHÖRIGA OCH STÖDJANDE

Mun&Hals

Årgång 40 • Nr 4 2014

MHC F

MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET

KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 83 10 - FAX. 08-655 46 10

E-POST: kansli@mhcforbundet.se

HEMSIDA: www.mhcforbundet.se

BANKGIRO: 5703-3573

ANSVARIG UTGIVARE

Sören Selinder

REDAKTÖR

Ulf Jönson

E-POST ulfjonson.012140026@telia.com

MEDARBETARE I REDAKTIONEN

Viola Landewall, Gunnar Schneider,

Annika Ljungström

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Sören Selinder

Östermalmsgatan 21

854 60 Sundsvall

TEL. 0691-610 65

MOBIL 070-327 11 54

E-POST soren.selinder@telia.com

ISSN 2000-7477

GRAFISK FORM

TRYCK & DISTRIBUTION

Ågrenshuset, Bjästa

MATERIAL

till tidningen sänds till:

Mun- & Halscancerförbundet

Barks väg 14, 170 73 Solna

Märk kuvertet Mun&Hals

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt, ej beställt material.

Insänt material returneras endast på begäran.

Eftertryck och citat är tillåtet om källan anges.

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

ORDFÖRANDE Hans-Ola Fors

Strandgatan 19 – 952 33 Kalix

TEL. 0923-776 60 - FAX: 0923-155 90

E-POST: info@laryngfonden.se

HEMSIDA: www.laryngfonden.se

PLUSGIRO 91 82 58-5

BANKGIRO 5936-5338

Innehåll

- 4-5 **Tal- och kostdagar**
- 6 **Medlemsmöte i sydöstra föreningen**
- 6 **För ökad gemenskap och solidaritet**
- 7-8 **Upplevelser av smärta**
- 10-11 **Funktionärskurs på Nynäsgården oktober 2014**
- 12 **Recept**
- 13 **Recept**
- 14 **RCC-möte**
- 15 **Nationellt vårdprogram för huvud- och halscancer**
- 16 **Ordförandemöte**
- 16 **Standardiserade vårdförlopp**
- 18 **Faktasida från förbundet**
- 19 **Föreningssidans med information om kontaktpersonerna**

Omslagsfoto: Ulf Jönson

Nästa nummer utkommer i mars 2015
Materialstopp till nr 1 är 2 februari 2015

Ledaren

ÅRET GÅR MOT SITT SLUT och det är dags att summera 2014. Vi har som vanligt haft ett innehållsrikt år. Mest framträdande får man väl ändå säga att den Nordiska kongressen var. Vårt förbund var värd för kongressen och den genomfördes på ett lyckosamt sätt i Visby.

ARTIKLARNA I TIDNINGEN har under året till stor del handlat om vår medverkan när det gäller att utveckla cancer vården. Genom våra föreningar är vi bland annat delaktiga i arbetet inom de Regionala cancercentrumen och vi har deltagit i framtagandet av ett Nationellt vårdprogram för huvud- och halscancer.

Givetvis har vi också haft artiklar om föreningarnas medlemsaktiviteter, rehabiliteringsinsatser och kurser.

ANPASSNINGSKURSERNA vid Stensund och Eslöv har genomförts som tidigare år. De är efterfrågade och hade säkert stor betydelse för många av våra medlemmar. Glädjande nog är det fortfarande så att alla som anmält sig till kurserna också har kunnat erbjudas att delta.

Anpassningskurserna och andra rehabiliteringsinsatser skulle inte kunna genomföras utan stöd från

Laryngfonden. I det aktuella ekonomiska läget har fonden beslutat att rehabiliteringsresor, planerade av de olika föreningarna, inte kan ges bidrag under 2015. I stället kommer förbundet centralt att planera två rehabiliteringsresor, detta genom en särskild resekommitté som förbundsstyrelsen har tillsatt.

VI KAN KONSTATERA att medlemsantalet har ökat också under 2014. Här betyder insatserna från våra patientinformatörer säkert mycket, liksom den information om vår organisation som lämnas på sjukhusen och inte minst de rehabiliteringskurser och samtalsgrupper som genomförs inom föreningarna.

NU SER VI FRAM EMOT ett lika livaktigt 2015, att föreningarnas aktiviteter fortsätter i oförminskad skala och att vi fortsätter att påverka utvecklingen av vård och rehabilitering inom vårt område.

Slutligen önskas alla medlemmar med anhöriga och våra annonsörer
GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR

Ulf Jönson
Redaktör

- ♥ har 11 läns- och regionför-
eningar runt om i landet
- ♥ bevakar och tillvaratar
medlemmarnas intressen
- ♥ arbetar aktivt för att hjälpa
medlemmarna tillbaka till
ett meningsfullt liv
- ♥ ordnar rehabiliterings-
seminarier och -resor
- ♥ har sitt kansli i Solna
- ♥ arbetar för att starta
samtalsgrupper för både
patienter och anhöriga
antingen via sjukvårdspers-
sonalen eller i lokalföre-
ningarnas regi
- ♥ ger ut tidningen
Mun&Hals
med aktuell information,
artiklar och reportage
- ♥ har regelbundet kurser
för förbundets och före-
ningarnas förtroendevalda
samt antirökinformatörer
- ♥ håller kontakt med myn-
digheter och serviceorgan
- ♥ tillhör Handikapporganisa-
tionernas Samarbetsorgan
- ♥ är en av huvudmännen i
Cancerfonden
- ♥ har kontakt med mot-
svarande förbund i andra
länder
- ♥ har förtroendeanslutna
läkare, tandläkare, logoped,
kurator och dietist
- ♥ har instiftat den fristående
Stiftelsen Laryngfonden

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot
Strup- och munbålecancer*

Laryngfonden - en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet - står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

*Bidrag och gåvor
emottages tacksamt på:*

Plusgiro
91 82 58-5
Bankgiro
5936-5338

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

Stiftelsen Laryngfonden

Strandgatan 19 • 952 33 Kalix

Tel: 0923-776 60 • Fax: 0923-155 90

E-post: info@laryngfonden.se

Hemsida: www.laryngfonden.se

Stockholmsföreningen

Tal- och kostdagar

Tal- och kostdagar anordnades av Stockholmsföreningen för mun- & halscancerbehandlade patienter. Denna välbehövda kurs gick av stapeln den 17-18 oktober på Nynäsgråden.

DESSA TVÅ DAGAR var mycket givande, både för opererade och anhöriga.

Från Karolinska Sjukhuset ställde sjuksköterska, logoped, kurator och dietist upp och på lördagen kom även dr Signe Friesland från Radiumhemmet. Hon är med och planerar alla strålningar.

Alla är specialister inom sitt område så vi fick väldigt god information om mycket som rör just behandlingen efter operationer i mun- & halsområdet.

DET BÖRjade MED en föreläsning av logoped Jonas Karling om hur tal- och sväljsvårigheter påverkas vid en operation och hur mycket strålningen kan förstöra vävnader runt om själva tumören.

Saker som säkert de flesta patienter får höra meddetsamma efter operationen men som kanske är svårt att ta till sig när man är helt utslagen och allt kretsar kring att överleva.

KURATOR JUNE BOSTRÖM gav oss en diger information om alla möjligheter som finns till förfogande under rehabiliteringen.

Det är bara att kontakta henne, hon lovade att ställa upp med hjälp för att lösa eventuella problem.

DIETIST CAROLINE FERDINANDSSON gav oss råd om kost

som kan vara förebyggande mot cancer och om hjälp med vikt, motion och hur viktig energibalansen är. Här diskuterades hur canceren kan påverka livet, inte bara för den drabbade utan även för anhöriga. Att äta en vanlig måltid kan bli en omöjlighet för en del patienter. Alla delade med sig av sina erfarenheter och kunde bidra med många tips.

PÅ LÖRDAGEN TALAde DR. SIGNE FRIESLAND om tumörer i mun och hals samt struphuvudcancer. Strålningen kan numera reduceras till att strålas mest på tumören och spara vävnaderna runt omkring. Mycket har hänt inom området och forskningen fortskrider. Dr Friesland redogjorde också för hur strålningen planeras för varje enskild patient.

KONTAKTSJUKSKÖTERSkan LISA SJÖGREN höll i det hela. Hon ställer ofta upp, även när vi i juni varje år träffas på kursgården Stensund, så hon känns nästan som en av oss.

UTÖVER ALLT DETTA fanns möjlighet till en halvtimmes massage hos ssk. Åsa Jansson, även hon från KS. Ja, vad kan man mer nämna? Jo, all den goda maten och en trevlig vickning på kvällen där Jonas spelade och sjöng för oss. Han hade också gjort ett melodikryss där hans

låtar ingick, vi skulle lösa det om vi kunde och det kunde vi.

TIDEN GÅR FORT när man har roligt, så dessa två dagar tog alldeles för snabbt slut.

Vi får bara buga och tacka för dom som ställer upp och någon måste ju arrangera det hela så: Tusen Tack till Viola och inte minst till Laryngfonden som gjort denna kurs möjlig.

Vid pennan
Maj-Britt
från Stockholmsföreningen

Foto: Gunnar Schneider

Möte

Medlemsmöte i sydöstra föreningen

SYDÖSTRA MUN- OCH HALSCANCERFÖRENINGEN hade i slutet av november sitt sista medlemsmöte för året. Omkring 40 medlemmar träffades på Gränsö slott utanför Västervik. Mötet inleddes med glögg och pepparkakor.

Börje och Christer serverade glögg.

Så fick vi en allmän information om aktuella frågor inom föreningen. Medlemsantalet har minskat något och uppgår nu till 216, kassören lämnade en ekonomisk rapport

och föreningens ordförande, Börje Adolfsson, informerade om arbetet inom Regionalt Cancercentrum. Undertecknad lämnade en rapport om det pågående arbetet med ett Nationellt vårdprogram inom området huvud- och halscancer och likaså om det planerade projektet med Standardiserade vårdförlopp.

I väntan på julbordets läckerheter.

Eftersom vi närmar oss jul var det självklart att medlemmarna samlades kring julbordet och fick avnjuta alla de läckerheter som det erbjöd.

ETT AVSLUTANDE INSLAG var lotteridragningen med priser i form av konstverk som hade skänkts av Majken och Christer Hedqvist.

När vi skildes åt önskade vi varandra en god jul och ordföranden erinrade om nästa möte, som är årsmötet, och kommer att hållas den 7 mars i Örserum.

Text: Ulf Jönson
Foto: Jan Jakobsson

Samarbete

För ökad gemenskap och solidaritet

UNDER MÅNGA ÅR har man i styrelsen i Mun- och Halscancerförbundet och i Stiftelsen Laryngfonden diskuterat möjligheten av att etablera ett samarbete med ett förbund eller en förening i något annat utomnordiskt land.

Kontakter har bland annat tagits med föreningar i Estland men detta har inte riktigt vidareutvecklats.

Idag har Sverige etablerat samarbete med Finland, Danmark, Norge och Island. Vi har vart tredje år Nordisk kongress för att gemensamt träffas och utbyta våra erfarenheter inom mun- och halscancervården i respektive land.

LEDAMÖTERNA i Stiftelsen Laryngfonden har nu fått möjlighet att vid ett besök i Rumänien träffa laryngectomerade och uppmana dem att starta en vänförening i Sibiu, Rumänien.

I förlängningen har vi också förhoppningar om att det ska kunna bildas ett Mun- och Halscancerförbund i Rumänien.

Resan har initierats av Corneliu Hangans engagemang i Mun-och Hals-

cancerförbundet och hans ursprung i Rumänien. Corneliu öppnade sitt rumänska hem för oss och stod för vårt uppehälle under tre intressanta dagar i Transsylvanien.

VID VÅRA MÖTEN med laryngectomerade redogjorde vi för det omhändertagande patienter med cancer i mun och hals får inom den svenska sjukvården och var föreningsverksamheten inom Mun-och Halscancerförbundet gör sina stora insatser efter avslutad behandling.

Vi fick också höra om laryngectomivård i Rumänien och vi fick tillfälle att besöka en onkologisk klinik vid sjukhuset i Bistrita.

Vi fick även tillfälle att träffa borgmästare och landshövding för att berätta om syftet med vårt besök och förvissa oss om deras stöd.

Allt detta var möjligt med hjälpen som vi fått av Radu Budacan (laryngectomerad i Rumänien), Emilia Budacan (sjuksköterska) och Dorin Arsinte (vd tidningen Mesagerul de Bistrita).

Efter vårt besök hos borgmästaren publicerades i tidningen en artikel med bild om vår sammankomst med ledningen i statshuset.

FÖR ATT KUNNA stödja en förening/förbund i ett annat land långsiktigt med information, utbildning och uppmuntran krävs en kontaktperson. Den personen har vi i Corneliu Hangan som är engagerad i både förening, förbund och fond i Sverige. Han känner dessutom Rumäniens språk och kultur samt har många kontakter i Sibiu och Nasaud.

VÅR FÖRHOPPING är att en första förening inom kort ska kunna bildas i Rumänien och att vi ifrån Sverige kan bidra med den kunskap som finns inom vårt förbund när det gäller såväl fysisk som psykisk påverkan på den som drabbas av en allvarlig sjukdom och dennes anhöriga.

Stiftelsen Laryngfonden
genom Lena Lageson

Upplevelser av smärta

- Kvalitativa intervjustudier; patienter med öron-, näs- och halscancer som behandlats med strålbehandling och intervjuer med deras anhöriga.

Ett pågående avhandlingsarbete av Anne Schaller

ÖRON-, NÄS- OCH HALSCANCER

(ÖNHC) utgör cirka sex procent av alla cancerfall. Globalt inträffar 650 000 nya fall av ÖNHC och 350 000 dödsfall sker i denna cancerform årligen. De viktigaste kända riskfaktorerna för insjuknande är tobak- och alkoholkonsumtion. Patienter med tumörer i öron-, näs- och halsområdet som genomgår strålbehandling (SB) och ibland även i kombinationsbehandling med cytostatika och kirurgi, får förutom smärta i tumörområdet ofta smärta på grund av biverkningar, en strålbehandlingsorsakad inflammation i mun- och svalgslemhinnorna: mukositis. Cirka 70% av ÖNHC patienter rapporterar akut mukosal smärta vid cancerterapi och tidigare studier har visat att smärtlindring är svårt trots smärtbehandling.

Öron-, näs- och halscancer patienter som lever med en make eller maka har lägre risk för negativa förändringar gällande livskvalitet. Vikten av att vara omgiven av familj, tillhörighet och socialt stöd har visat sig vara positivt för hälsa och livskvalitet under cancersjukdom inklusive ÖNHC.

När människor drabbas av cancer, finns risk för att även närstående familjemedlemmars livskvalitet och vardag påverkas negativt. Öron-, näs- och halscancer patienter är i behov av omfattande vård och stöd och det kan vara svårt för närstående att bistå till fullo. För att klara den krävande situationen, kan psykologiskt stöd till både patienter och närstående vara nödvändigt. Betydelsen av att minska oro och ångest för anhängvårdgivare till ÖNHC patienter är viktiga aspekter att ta hänsyn till.

Målet med de två studier som presenteras här var att öka kunskapen om ÖNHC patienters erfarenheter och upplevelser av smärta i anslutning till avslutad SB. Dessutom att öka kunskapen dels om närståendes erfarenheter och upplevelser av ÖNHC patientens situation, särskilt med avseende på smärta, dels om och hur de närstående upplevde sin situation.

I den första studien deltog 26 patienter. Patienterna inbjöds till två intervjuer och i den andra intervjun deltog 23 patienter. I den andra studien deltog 21 närstående till ovanstående ÖNHC patienter.

Resultatet av den första studien visar att ÖNHC patienterna inte upplevde att den allvarliga fysiska smärtan påverkade deras psykiska lidande, smärtan påverkade endast det sociala livet. Vidare rapporterade patienterna svår smärta i öron-, näs- och halsregionen, överväldigande trötthet, förändrat humör och grubblande, minskad delaktighet och förändrade relationer.

Det visade sig att ÖNHC patienterna redan i behandlingsfas upplevde existentiell smärta i form av fruktan för döden, meningslöshet och skuld. Fysisk smärta, psykisk ohälsa och socialt undandragande var också framträdande i gruppen. Patienterna uttryckte inte några tydliga samband mellan smärta och psykiskt lidande. Bristen på tydliga samband mellan smärta och psykiskt lidande kan innebära en biomedicinsk syn på smärta eller kan återspegla det svåra sammanhanget d.v.s. att patienterna står inför ett eventuellt livshotande tillstånd på grund av cancer. Den biopsykosociala modellen av kronisk smärta är att förstå samspelet mellan

Anne Schaller är legitimerad sjuksköterska och doktorand vid Smärt- och Rehabiliteringcentrum, Universitetssjukhuset i Linköping.

Hon har specialistkompetens inom anestesi-, akut- och ambulanssjukvård och har tjänstgjort inom området klinisk smärtsjukvård sedan 2004. Smärtenheten har en konsultverksamhet för ineliggande patienter med cancerrelaterad smärta, postoperativ smärta och akut smärta samt en mottagning för patienter med långvarigt smärttillstånd.

Anne Schallers avhandlingsarbete handlar om att hos patienter som drabbas av öron-, näs- och halscancer (ÖNHC) utveckla smärtbehandling och rehabilitering för att minimera smärta och bibehålla eller öka livskvalitet och dagliga funktioner. Det är inte ovanligt att cancerbehandlingen inkluderar strålbehandling och att ÖNHC patienten drabbas av en omfattande smärtproblematik samt flertalet andra funktionsnedsättningar som under lång tid kan minska deras livskvalitet.

smärta och psykosociala faktorer. Interventioner som syftar till att göra ÖNHC patienter mer medvetna om den biopsykosociala modellen för att hantera smärta kan vara användbart och bör utvärderas i framtida forskning.

Den andra studien visade att det för närstående var en krävande situation att stödja patienterna som ofta drabbades av flera dimensioner av smärta. De närstående beskrev sin egen situation i mörka ordalag, bestående av psykisk utmattning, brist på delaktighet, samt brist på stöd och omsorg från sjukvården. Anhöriga kämpar med närståendes smärtor i samband med ÖNHC behandling och med sin egen situation.

För att minska smärta och ångest hos patienter och anhöriga, bör sjukvården erbjuda relevant kunskap om smärtlindring. Sjukvården bör också erbjuda pedagogiska insatser som behandlar de psykologiska och sociala faktorer som påverkar smärta för ÖNHC patienter och deras anhöriga. Väl anpassad omvårdnad och lättillgänglig information om praktiska frågor bör komplettera den medicinska behandlingen för ÖNHC patienter och deras närstående.

PLANERAT FORTSATT ARBETE

Egenvårdande åtgärder (EVÅ) inne-

bär de aktiviteter som individen självständigt utför för att upprätthålla sin hälsa, till exempel genom ökad kunskap hos patienter och närstående om missbruk och morfin, smärta, smärtbehandling och fysisk aktivitet.

Det är inte känt om ÖNHC patienter drabbade av smärta, kan uppleva lägre fysisk smärta och bibehålla god livskvalitet under sjukdomsperioden med stöd av EVÅ. Dock finns anledning att tro att ÖNHC patienter, vilka till stor del vårdas i hemmet, skulle kunna ha nytta av EVÅ för att lindra den omfattande smärta de drabbas av.

Kunskapen om effekten av EVÅ på ÖNHC patienter med smärta är ringa och behöver öka och utvärderas.

Resultaten av de kvalitativa delstudierna kommer att vara ett värdefullt underlag för möjligheten att utveckla och förbättra behandlingsstrategier, EVÅ, omvårdnad och rehabilitering för patienter med ÖNHC i en kommande interventionsstudie.

VID FRÅGOR om avhandlingsarbetet eller om referenser önskas kontakta: anne.schaller@liu.se

*God Jul &
Gott Nytt År*

önskar
Styrelsen för
Mun- & Halscancerförbundet

*God Jul &
Gott Nytt År*

önskar
Kanslipersonal och
Mun- & Halsredaktionen

MEDLEMSANSÖKAN

Jag vill bli medlem

NAMN: .....

ADRESS: .....

POSTNUMMER/ORT: .....

E-POSTADRESS: .....

TELEFON: .....

Klipp ur kupongen, lägg den i ett kuvert, skriv FRISVAR, Mun- & Halscancerförbundet, 20403787, 170 07 Solna

Läs mer om oss på vår hemsida: www.mhcforbundet.se

*God Jul och
Gott Nytt År*

önskar
Mun & Hals-
cancerföreningen
Norra Sverige

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar
Mun- & Hals-
cancerföreningen
Västmanland

God Jul &
Gott Nytt År

önskar
Mun- & hals-
cancerföreningen
Södra Sverige

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Mun- &
Halscancerföreningen
Gävleborg

*God Jul
och
Gott Nytt År*

önskar
Mun- & Hals-
cancerföreningen
Stockholms Län

*God Jul &
Gott Nytt År*

önskar
Mun- & Hals-
cancerföreningen
Uppland

Kurs

Funktionärskurs på Nynäsgården oktober 2014

FREDAGEN DEN 24 OKTOBER var vi ett antal förväntansfulla personer som samlades på Stockholms City-terminal för vidare befordran till Nynäsårdens Hotell och Konferens i Nynäshamn.

Där skulle vi under tre dagar grillas i konsten att utföra ett gott styrelsearbete i våra respektive länsföreningar inom Mun- och Halscancerförbundet.

EFTER EN BEHAGLIG BUSSRESA till Nynäshamn togs vi emot av vår kursledare Anders During.

Utbildningen började med att vi fick presentera oss för varandra och också berätta om våra förväntningar inför kursen.

KURSLEDAREN PRESENTERADE SIG också och vi förstod att han hade ett gediget kunnande inom föreningsliv både inom fackföreningsrörelsen och inom hyresgästföreningen. Dessutom var han, liksom säkert många av oss andra, med i styrelser i ideella föreningar.

Som en liten knorr på presentationen fick vi också välja ett djur som vi skulle vilja vara.

Man anar att i val av djur avslöjar vi också lite om oss själva (men det kanske är min personliga tolkning).

Kvällen avslutades med en god måltid och efter en för vissa ganska lång resa blev det ett tidigt sänggående.

PÅ LÖRDAGEN gick vi igenom förbundets stadgar och fick reda på vilka funktioner som är nödvändiga i en styrelse. Vi diskuterade ansvarsområden för ordförande, sekreterare och kassör och för övriga ledamöter i styrelser.

På eftermiddagen efter en god lunch diskuterade vi olika inlä-

ningsstilar, hur vi tillägnar oss ny kunskap och vi genomförde ett par intressanta gruppövningar.

En livlig diskussion kring temat "hur engagerar vi våra medlemmar" gav olika tips från deltagarna som vi kunde ta med oss hem till vår egen förening.

SÖNDAGEN ÄGNADES ÅT mötesteknik och vi fick återigen göra gruppövningar med olika frågor att ta ställning till. Kursledaren tryckte på vikten av att låta alla komma till

tals innan man går till beslut och att beslut fattas demokratiskt.

EFTER UTVÄRDERINGEN som för min del gav beröm åt vår kursledare Anders During och åt alla kursdeltagarna som verkligen bjudit på sig själva vände vi hemåt med nyförvärvade kunskaper och nyförvärvade vänner.

Lena Lageson

På uppdrag av deltagarna i funktionärskursen

Foto: Corneliu Hangan

Föreningsnytt

UNDER DEN HÄR RUBRIKEN tänker vi pröva något nytt, nämligen en slags annonsruta för föreningarnas kommande aktiviteter.

HÄR KAN VARJE FÖRENING "ANNONSERA" den verksamhet som planeras för den kommande perioden, intill det att nästa nummer av Mun och Hals kommer ut. På så sätt når man alla medlemmar med en påminnelse och andra

föreningar kan dessutom få tips och inspiration till sitt eget utbud.

DEN HÄR RUTAN ska alltså användas för att i förväg informera. Att sedan rapportera från mötet eller aktiviteter i form av en artikel i tidningen är givetvis lika angeläget och viktigt som tidigare.

Redaktionen

Maila till: Ulf Jönson

ulfjonson.012140026@telia.com

Ostpaj

Någon av mellandagarna kanske man vill låta magen vila sig från all julmat. Då passar den här mättande pajen alldeles utmärkt.

För att det ska bli en riktigt god OSTPAJ, fordras ganska mycket ost.

Foto: Shutterstock

Detta behöver du:

3 dl vetemjöl
1 krm salt
150 gr smör
400 gr Västerbottensost
4 ägg
4 dl 3% mjölk
cayennepeppar

Gör så här:

Gör en deg genom att blanda mjöl och salt. Skär sedan ner kylskåpskallt smör i småbitar. Knåda ihop degen och låt den vila i kylskåp i ca en halv timme. Kavla sedan ut den och klä insidan av en låg stor pajform. Förgrädda pajskalet på 200° i 10 minuter. Sänk ugnen till 150° och lägg den rivna osten i pajskalet. Vispa mjölken med äggen och håll smeten över osten. Grädda i ugnen i 30 - 40 min. Strö sedan lite cayennepeppar över.

Lycka till!

Viola

GÅ IN OCH TITTA PÅ VÅR HEMSIDA
www.mhcforbundet.se

VIDARKLINIKEN - HELHETSSYN SOM GER LIVSKVALITET

Mer än 90% av patienterna är nöjda eller mycket nöjda med den vård och behandling de fått på Vidarkliniken enligt senaste patientenkät.

"För mig en helt unik vårdupplevelse"

"Att ha blivit bemött och behandlad som individ" Patientenkät 2013

Vidarkliniken bedriver kvalificerad vård och rehabilitering för patienter med cancer i alla stadier. Vi har avtal med flera landsting och tar emot patienter från hela Sverige. Hjärtligt välkommen!

VIDARKLINIKEN
EN UNIK KOMBINATION AV SKOLMEDICIN
OCH ANTROPOSOFISK LÅKEKONST

Inskrivning 08-551 509 07 inskrivning@vidarkliniken.se
Växel 08-551 509 00
Studiebesök 08-551 509 77 studiebesok@vidarkliniken.se
www.vidarkliniken.se/sjukhus

Tekniska problem

På grund av tekniska problem så blev bildkvaliteten inte den bästa i Mun- & Hals nr 3-2014. Vi beklagar!

Kakor till kaffet

Foto: Shutterstock

Detta behöver du:

- 100 g sötmandel
- 4 dl strösocker
- 2 dl riktig grädde (40%)
- 100 g smör
- 200 g mörk blockchoklad

Gör så här:

Skälla och skala mandeln. Rosta den i ugn och hacka den grovt. Blanda socker, grädde och smör i en tjockbottnad kastrull. Koka på svag värme under omrörning ca 5 min. Blanda ner blockchoklad och mandeln.

Låt chokladen smälta.

Olja en liten långpanna, ca 25 x 35 cm.

Häll i smeten.

Låt stelna i kylen över natten. Skär konfekten i bitar. Jag fryser in min, det varar lite längre då!

Det är sött men gott och till kaffet blir det en strykande åtgång!

Lycka till i köket, där trivs jag bäst.

*God Jul till alla läsare!
Annika*

Produkter som får det att vattnas i munnen

Många delar av livet tar vi för givet, som att tungan fuktar gommen eller att saliven strömmar till när maten står på bordet. Det är naturligt och vi gör det tills den dag kroppen slutar fungera som den ska. Då helt plötsligt kan en fuktig mun innebära ett rikare liv.

Det är för dessa tillfällen som Proxident tagit fram en serie med Munspray, Munfuktgel, Muntork, Tandkräm och Tuggummi. Naturliga produkter som var och en för sig lindrar torra och känsliga munnar.

Tillsammans hjälper de oss att återerövra en del av livet som vi önskar vi kunde ta för givet.

Proxident
IN BETWEEN

Kontakta oss på tel 023-79 22 22 eller www.proxident.se

Regionala Cancercentrum

RCC-möte

VÅRA SEX REGIONALA CANCERCENTRUM ska verka för att behandling och rehabilitering inom cancerområdet utvecklas och att vården blir mera jämlik inom landet. Våra RCC-representanter har gemensamma möten två gånger varje år för att informera varandra i aktuella frågor och för att också få information från förbundet. Det senaste mötet var i oktober.

FÖRBUNDSORDFÖRANDE Sören Selinder deltog i mötet och han gick igenom de regler som nu gäller för Laryngfondens bidrag till rehabiliteringsresor. Reglerna kan du läsa om i föregående nummer av tidningen. Eftersom föreningarna själva inte ska planera resorna har förbundsstyrelsen tillsatt en kommitté för att centralt planera för två resor 2015 med sammanlagt högst 200 deltagare. Antalet platser för varje förening avgörs i relation till föreningens medlemsantal.

VID MÖTET INFORMERADE Annika Axelsson och Ulf Jönson om förslaget till Nationellt vårdprogram för huvud- och halscancer, som nu sänds på remiss. Frågor i förslaget som främst berördes var:

Eftersom målgruppen för vårdprogrammet bland andra är patienter och allmänhet är det viktigt att framställningen anpassas härefter.

Vidare talade vi om förebyggande insatser och prevention samt väntetider och då särskilt de långa väntetider som kan uppstå inom primärvården.

Kontaktsjuksköterskans viktiga roll, även i omvårdnad och rehabilitering är en annan viktig fråga. Det sociala inslaget i rehabiliteringen betonades särskilt.

Efter avslutad vårdperiod är det viktigt att information lämnas till andra vårdgivare, som primärvård och tandläkare.

Gruppen konstaterade att vården inom ÖNH-området har en nivåstrukturering som för tillfället kan betraktas som optimal.

Frågan om tidplan för genomförandet bör också uppmärksammas.

Gruppen tillstyrker att arbetsutskottet avger yttrande över förslaget till vårdprogram eftersom förbundsstyrelsen sammanträde inte kan avvaktas,

FRÅN RCC-REGIONERNA informerades från flera möten och utbildningar. Owe Persson i norra RCC hade

deltagit i ett par styrgruppsmöten och man hade då bland annat aktualiserat ledtiderna, särskilt svårigheten inom primärvården att så tidigt som möjligt remittera till specialist.

Börje Adolfsson från sydöstra RCC rapporterade från möte med patientrådet. Även där var frågan om ledtiderna inom cancer vården aktuell.

Maj Gustavsson, RCC Uppsala/Örebro berörde bland annat svårigheterna att rekrytera kontaktsjuksköterskor.

Marie Robertsson ingår i RCC Stockholm/Gotland. Där har man framställt en dagbok för patienterna på Karolinska sjukhuset och Södersjukhuset. Dagboken kommer att via RCC i samverkan föreslås som en modell för samtliga RCC. Patientrådet har diskuterat frågor kring rehabilitering. Genom en statligt finansierad försöksverksamhet kommer ett rehabiliteringscenter för cancerpatienter att starta i Stockholm. Det ska ha 20 platser och av dessa kommer sex platser att kunna erbjudas ÖNH-patienter.

I MAJ NÄSTA ÅR kommer RCC-gruppen att samlas igen.

Text: Ulf Jönson

God Jul & Gott Nytt År önskar vi på @ÅGRENSHUSET

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Hallands Laryngförening

Remiss

Nationellt vårdprogram för huvud- och halscancer

VI HAR TIDIGARE presenterat arbetet med ett Nationellt vårdprogram för huvud- och halscancer. Framtagandet av nationella vårdprogram för olika cancersjukdomar ingår som ett led i den Nationella cancerstrategin som riksdagen beslutade om 2009. Vårdprogrammet inom huvud- och halsområdet har utarbetats av en nationell arbetsgrupp, där Martin Beran, registerhållare för Kvalitetsregistret för huvud- och halscancer, är ordförande. Härutöver ingår en onkolog och en ÖNH-kirurg för vardera av de sex regionala cancercentrumen. Som patientföreträdare har Annika Axelsson och undertecknad deltagit i arbetet.

MÅLSÄTTNINGEN med vårdprogrammet är att belysa den diagnostik, behandling, omvårdnad och uppföljning som är specifik för området huvud-, halscancer.

Ett förslag till vårdprogram är nu framtaget och har varit ute på en första remissrunda, ställd till professionen inom området och till MHCf. I en andra omgång kommer förslaget att gå ut på en bredare remiss till landstingens linjeorganisationer.

I ENLIGHET MED förbundsstyrelsens beslut i mars i år har arbetsutskottet avgivit förbundets yttrande. I yttrandet sägs inledningsvis att Mun- och Halscancerförbundet ser positivt på att ett Nationellt vårdprogram har utarbetats och att förbundet haft representation i arbetsgruppen. Genom denna delaktighet i utredningsarbetet har många av patientsynpunkterna tagits till vara, varför vårt yttrande över förslaget är relativt kortfattat och uppehåller sig vid några speciella punkter.

En sådan är patientens väntetid inför behandlingen. Den mäts från det att remiss inkommit till ÖNH-kliniken och här vill vi framhålla den tidsperiod som förflyter från första besök i primärvården till det att remissen skrivs. Den här perioden är, som väntetider också i andra led, psykiskt påfrestande och om den blir lång kan den också riskera att sjukdomen förvärras. Kontaktsköterskan har en viktig funktion, inte minst för patientens trygghet och känsla av vart man kan vända sig med frågor och oro. Vi anser att kontaktsköterskan ska förordnas redan då utredningen påbörjas och finnas kvar över hela uppföljningsperioden efter behandlingen. Vårdprogrammet ska vara tillgängligt för alla som berörs, givetvis också för patienterna. Denna breda målgrupp kräver att programmet innehåller så få specifikt medicinska begrepp som möjligt. I yttrandet understryker arbetsutskottet också vikten av föreningarnas deltagande i det förebyggande arbetet, bland annat genom antirökinformation i skolorna. Patientinformatörernas viktiga roll är också något vi vill framhålla.

Text: Annika Axelsson och Ulf Jönson

Friska Tanden

*Välkommen till Leg. Tandhygienist/
Hälsopedagog Marie Lenreus.*

*Mångårig erfarenhet av behandlingar för
specifika sjukdomar i mun och hals.*

*Alla behandlingar individanpassas till
patiens behov.*

*För mer information vänligen ring:
08-591 136 00*

*www.friskatanden.se
marie@friskatandvard.com*

Tuggmotstånd

episil® MUNHÅLEVÄTSKA

Smärta och svårigheter att äta, svälja, tala och sova är vanligt vid inflammatoriska tillstånd med blåsor och sår i munhålan – vanliga sideeffekter av cancerbehandling. Möjligheterna att förebygga och behandla den här typen av smärtor och sår i munnen har hittills varit begränsade. Nu finns episil® munhålevätska, resultat av svensk forskning. En unik produkt som ger snabb smärtlindring och effektivt skyddar munslemhinnan i upp till åtta timmar. episil®, som saknar kända biverkningar, är registrerad som medicinteknisk produkt inom EU. **Mer information om hur du beställer produkten hittar du på episil.se**

EN BARRIÄR MOT SMÄRTA I MUNHÅLAN

Camurus AB, Ideon Science Park, 223 70 Lund
episil@camurus.com | 046-286 57 30 | www.episil.se

CAMURUS®

Möte

Ordförandemöte

DEN 25 NOVEMBER hade ordförandena i regionalföreningarna ett gemensamt möte tillsammans med förbundsstyrelsens arbetsutskott. Två gånger varje år genomförs de här mötena som syftar till att deltagarna ska ge och få information av varandra.

INLEDNINGSVIS uppgav Sören Selinder att han av hälsoskäl inte kommer att kandidera till posten som förbundsordförande vid Riksstämman nästa år.

Undertecknad lämnade en rapport om det pågående arbetet med ett Nationellt vårdprogram för huvud- och halscancer och likaså om arbetet att införa Standardiserade vårdförlopp enligt dansk modell. Mer om detta finns att läsa på annan plats i tidningen.

Annika Axelsson, som är sammanställare inom RCC-verksamheten, redogjorde från ett möte med RCC-representanterna som hölls i oktober.

SOM VI TIDIGARE haft uppgifter om i tidningen gäller för 2015 nya

regler för bidrag till rehabiliteringsresor. De ska bland annat planeras centralt och de ska ha ett tydligt rehabiliterande inslag. För planeringen av resorna har förbundsstyrelsen tidigare tillsatt en kommitté med Eva Grönstedt från Göteborg, Margareta Sjöberg från Östersund och Staffan Hagelin från Uppsala. De deltog i ordförandemötet och kommer nu att arbeta utifrån de förutsättningar Laryngfondens styrelse givit.

FRÅN FÖRENINGARNAS SIDA redogjordes för verksamheten, styrelsemöten och medlemsmöten och även för den framtida planeringen. Vid ett medlemsmöte i sydöstra föreningen var temat "Hur åter man sig till bättre hälsa?" och i samma förening pågår nu planeringen inför en rehabiliteringskurs för nybehandlade patienter, som genomförs i samarbete med universitetssjukhuset i Linköping. I oktober hade norrlandsföreningen sitt halvårsmöte med så många som 82 deltagare. Vi mötet hölls flera föreläsningar. Föreningarna i

Gävleborg, Örebro/Värmland och Uppland diskuterar olika gemensamma aktiviteter. Dalaföreningen har haft flera styrelsemöten och ska i december med medlemmarna diskutera verksamhetsinnehållet för 2015. Stockholmsföreningen har lite annorlunda förutsättningar och kan därför anordna så många som nio medlemsmöten och lika många föreningsmöten varje år. Södra föreningen betonar den sociala samvaron som ett viktigt motiv för medlemsmötena.

Det framstod klart att vi befinner oss i slutet av november. Flera föreningar håller nämligen medlemsmöten i december och en given inriktning på mötet är då julmat, oftast i form av gemensamt julbord.

EN FRÅGESTÄLLNINGAR var om motioner kan lämnas till Laryngfondens årsmöte, Kaarlo Vuolle undersöker detta, och ansvaret för att förbundets hemsida uppdateras. På denna sista punkt återkommer Annika Axelsson.

Text: Ulf Jönson

Regeringssatsningar

Standardiserade vårdförlopp

REGERINGEN SATSAR I VÅRPROPOSITIONEN 500 mkr om året i fyra år för att förkorta väntetiderna och minska de regionala skillnaderna inom cancervården. Tanken är att utifrån en dansk förebild (pakkeforløb) införa standardiserade vårdförlopp.

SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING har nu givit RCC i samverkan i uppdrag att tillsammans med vår

vårdprogramgrupp ta fram ett standardiserat vårdförlopp för huvud- och halscancer, som ett av fyra pilotprojekt. Vårt område har blivit utsett att delta i projektet eftersom vi nu har ett nästan färdigställt vårdprogram och ett välfungerande kvalitetsregister.

Mot denna bakgrund har nu vårdprogramgruppen utarbetat ett förslag till standardiserat vårdförlopp där vi anger de ledtider

som är nödvändig för utredningen. Patienter som har symtom som ger en välgrundad misstanke om cancer ska erbjudas ett sådant optimerat vårdförlopp avseende både utredning och behandling.

För att få del av de pengar regeringen avsätter måste varje landsting ta beslut om man vill genomföra det standardiserade vårdförloppet.

Text: Ulf Jönson

**Vill du annonsera
i tidningen
Mun & Hals?**

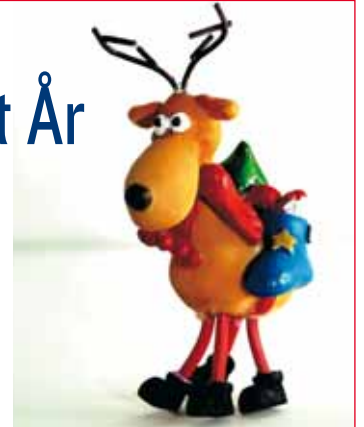
Kontakta
Inger Gidlund
0660-29 99 61
inger.gidlund@agrenshuset.se

@ÅGRENSHUSET

God Jul & Gott Nytt År

önskar
**Mun- &
Halscancerföreningen
Dalarna**

God Jul och Gott Nytt År

önskar
**Mun- &
Halscancerföreningen
Örebro och
Värmlands Län**

*God Jul
och
Gott Nytt År*

önskar
**Mun- & Hals-
cancerföreningen
Göteborg**

*God Jul & Gott
Nytt År*

önskar
**Sydöstra
Mun- & Halscancerföreningen**

Cancer i hals- eller munhåla?

Det finns gemenskap med andra i samma situation!
Bli medlem i någon av Mun- & Halscancerförbundets föreningar.
Vi välkomnar behandlade, anhöriga, sjukvårdspersonal,
vänner och andra intresserade som medlemmar.

Mun- & Halscancerförbundet (MHCF) arbetar för:

- kontakt och information före och efter behandling
- att hjälpmedel och förbrukningsmaterial skall vara kostnadsfria
- utökade resurser till rehabilitering
- handikappersättning, färdtjänst och kostnadsfri tandvård
- subventionerad utomlandsvård
- forskning och utveckling av hjälpmedel
- bredare informationsverksamhet
- rökinformation i skolorna

Läns- eller regionsföreningar i Sverige finns i:

Dalarna, Gävleborg, Göteborg, Halland, Sydöstra Sverige, Stockholm,
Uppland, Södra Sverige, Västmanland, Norrland, Örebro och Värmlands Län.

Vi är en av huvudmännen i Cancerfonden

Ni i föreningarna kan hjälpa redaktionen

Vi vill tacka för de bidrag som kommit in till Mun&Hals. Det är roligt att läsa det som kommit in. Hoppas ni fortsätter så.

Bidragen behöver inte handla om vår funktionsnedsättning.

Det kan vara en liten händelse eller incident på 4 rader eller ett A4. Allt är lika välkommet. Varför inte en rolig historia eller egen berättelse om dig själv. Så kör hårt med pennan eller datorn.

Känn dig som en redaktionsmedlem. Försök innan ni skickar in ert material att om möjligt få det digi-

taliserat och helst skickat på e-post, CD eller diskett.

Grovsortera gärna era bilder som är suddiga eller som ni bedömer är ointressanta. Skicka bara de ni vill ha med.

Glöm inte att skriva texter till bilderna och gärna mellanrubriker.

Varma hälsningar från redaktionen

Lisbeth Månsson har avlidit

GÖTEBORGSFÖRENINGEN SÖRJR

en medlem, Lisbeth Månsson, som hastigt avlidit (1/1 1949 - 23/10

2014). Lisbeth har varit medlem i föreningen sedan 2006, haft styrelseuppdrag i förbundsstyrelsen, Göteborgsföreningen och RCC.

Lisbeth är saknad av många för sin goda vilja att hjälpa alla och för att gärna ha tagit på sig olika uppdrag för att hjälpa våra medlemmar

Annika Ljungström

Göteborgsföreningens ordförande

Kansliets telefontider

tisdagar – torsdagar
kl. 09.00 – 12.00

Telefon: 08-655 83 10. Fax: 08-655 46 10

E-post: kansli@mhcforbundet.se

Hemsida: www.mhcforbundet.se

Mun- & Halscancerförbundet Läns och regionalföreningar

med kontaktpersoner

Mun- & Halscancerföreningen Norrland

OWE PERSSON
Magasingatan 13, 903 27 Umeå
Tel: 090-19 10 32. Mobil: 0703-92 63 15
E-post: owe.persson@umea.se

Mun- & Halscancerföreningen, Gävleborg

EVA LUNDGREN
Älgnäs 556, 823 92 Holmsveden
Mobil: 0705-15 90 75
E-post: joe.lundgrens@live.se
KENNETH RUBENSSON
Masurgatan 7, 804 31 Gävle
Tel: 026-19 52 42, mobil: 0703-77 80 86
E-post: ruben7@tele2.se

Mun- & Halscancerföreningen Dalarna

LENA LUNDSTRÖM
Hantverkaregatan 3, 771 53 Ludvika
Mobil: 070-351 07 45
E-post: lena.lundstrom54@live.se

Mun- & Halscancerföreningen Uppland

STAFFAN HAGELIN
Heidenstamsgatan 55, 754 27 UPPSALA

Tel: 070-469 33 50
E-post: mhcfuppland@gmail.com

Mun- & Halscancerföreningen Örebro och Värmlands Län

HALVOR ERIKSSON
Sirbo 315, 693 94 Åtorp
Tel: 0586-73 20 27. Mobil: 0706-32 02 71
E-post: halvor.eriksson@telia.com

Mun- & Halscancerföreningen Västmanlands Län

KAARLO VUOLLE
Lerkärilsgatan 10, 723 51 Västerås
Tel: 021-41 74 76. Mobil: 070-526 78 81
E-post: kaarlo.vuolle@tele2.se

Mun- & Halscancerföreningen Stockholms Län

GUNNAR SCHNEIDER
Fiskarstugan 1, 746 93 Bålsta
Tel&Fax: 0171-535 54, mobil: 070-650 51 65
E-post: g.schneider@telia.com

Sydöstra Mun- & Halscancerföreningen

BÖRJE ADOLFFSSON
Kungsvägen 26 B, 595 51 Mjölby
Tel: 0142-160 06
e-post: borlis@spray.se

Mun- & Halscancerföreningen Göteborg

ANNIKA LJUNGSTRÖM
Norra Rydsbergsvägen 60, 443 50 Lerum
Tel: 0302-131 22, mobil: 0705-26 25 34
E-post: ljungstrom.lerum@telia.com

Hallands Laryngförening

KENNETH DANFELTER
Middagsvägen 18, 302 59 Halmstad
Tel: 035-12 91 03, mobil: 0706-15 20 23
E-post: kenneth.danfelter@spray.se

Mun- & Halscancerföreningen, Södra Sverige

ANNIKA AXELSSON
Liedbergsgatan 3 B, 352 30 Växjö
Tel: 0470-834 67
Mobil: 070-360 18 16
E-post: annika47axelsson@telia.com

Mun- & Halscancerförbundet

KRISTINA HENRIKSSON, ZOFIA KIJEK
Barks väg 14, 170 73 Solna
Tel: 08-655 83 10
Fax: 08-655 46 10
E-post: kansli@mhcforbundet.se
Hemsida: www.mhcforbundet.se

SALONG!

- inom alternativt hår och peruker.

Boka fri rådgivning.

INFORMATION: CARLMLUNDH.SE ELLER FACEBOOK.

PERUKER & TURBANER FÖR BÄSTA KÄNSLA & KOMFORT.

Vi erbjuder ett stort utbud av peruker och turbaner i olika modeller och utförande. I vårt peruksortiment hittar du en mängd olika frisyrrer, i material som stämmer väl överens med ett naturligt hår.

Kontakta oss för fri konsultation.
Välkommen till Carl M Lundh!

Julkappstips i butik!

CARL M LUNDH – BUTIKER & SALONGER:

Stockholm CML: 08-545 66 800 Stockholm Perukshopen: 08-20 10 06 Göteborg CML: 031-10 23 80 Göteborg Salong Wivi: Sahlgrenska Sjukhuset, 031-342 17 17 Malmö CML: 040-733 20 Helsingborg CML: 042-14 30 00 Jönköping CML: 036-15 02 70 Kalmar CML: 0480-268 30 Örebro USÖ: Universitetssjukhuset, 019-14 83 63. Saknar du en salong där du bor? Ring 020-36 87 00. Besök oss på carlmlundh.se, för mer information.

 Följ oss på FACEBOOK!

PERUK
SHOPPEN

CARL M. LUNDH
C.M.L. HAIRCENTER

POSTTIDNING B

Mun- & Halscancerförbundet

Barks väg 14

170 73 SOLNA

PROVOX®

Plåster för alla behov

Stark

Provox StabiliBase, FlexiDerm och XtraBase är gjorda av ett mycket flexibelt material som har den starkaste vidhäftningen, vilket gör dem extra lämpliga för användning med FlexiVoice HME. De sitter bra och är mjuka och flexibla plåster.

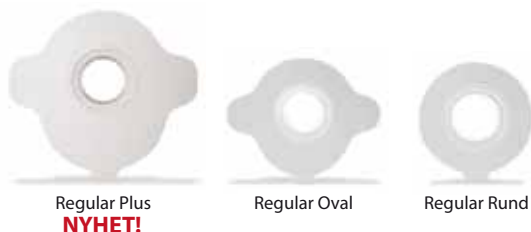
Känslig

Ett hydrokolloid plåster som kan användas permanent eller för att lindra tillfällig hudirritation. Substansen mjuknar och bildar en gel vid kontakt med fukt eller vatten. Om plåstret värms mellan dina händer innan det appliceras på huden får gelen också en vidhäftande effekt.

Standard

Våra standard plåster är gjorda av transparent material, som är mindre flexibla och som har något mindre vidhäftning än FlexiDerm. Materialet lämnar mindre klisterrester.

©Atos Medical AB, 201408A, MCI1309-THSE

Tel: 0415-198 20 • kundtjanst@atosmedical.com • www.atosmedical.se

Atos Medicals produkter och expertis utvecklas i nära samarbete med ledande institutioner, läkare, forskare, logopedier och patienter över hela världen. Alla fakta och argument bygger på resultat från kliniska studier. 1987 började Atos Medical utveckla den första Provox röstventilen. Vi har sedan dess arbetat intensivt för att utveckla Provox till att bli marknadens ledande system för röst- och lungrehabilitering. Vi fortsätter med att avsätta stora resurser på produktutveckling och utbildningsprogram inom öron- näs- och halsspecialiteten. Vi har ett tydligt mål: Atos Medical ska även i framtiden vara ledande inom hela detta specialismråde.

ATOS
MEDICAL
Leading the way in ENT